މުސްލިމުންގެ މަޢީޝީ ތަރައްޤީއާއި، ނަބަވީ ސީރަތު (1)

އަބްދުﷲ ޝާކިރު ޙަސަން

އިސްލާމީ އުންމަތުގެ ވަރަށް ގިނަބަޔަކު ދިރިއުޅެމުން ގެންދަނީ، ފަޤީރުކަމާއި އަނދަވި ދަތިކަމުގެ ނިރާހަތުގައެވެ. ޖުވާނުންކުރު އެތައްބަޔަކުވެސް ޤުދުރަތީ ނިޢުމަތްތަކުން ފުރިފައިވާ، ވަސީލަތްތަކުގެ ސަރަހައްދެއް މިއީމުސްލިމުން. އިސްލާމީ އުންމަތަށް ކުރިއަރާފައިވާ ތަރައްޤީކުރުމުގައި އެންމެ ކަންބޮޑުވާންޖެހޭ އެއްމަސްއަލައަކީ ދުވަހުން ދުވަހަށް ނިކަމެތިކަމުގެ ތެރެއަށްވެއްޓެމުންދާ އިޤްތިޞާދީ ހާލަތު ރަނގަޅުކުރުމުގެ ވަސީލަތްތައް ސަލާމަތްކުރުން ހިންގާނެ އުސޫލުތަކެއް ކަނޑައެޅުމެވެ.

ތަރައްޤީއާއި ނުތަރައްޤީވެފައިވާ ޤައުމުތަކުގެ އުންމަތާ ކުރިމަތިވެގަތުމަކީ އުންމަތުގައި މިއީ މުސްލިމުންނާއި ނުތަރައްޤީވެފައިވާ އިޤްތިޞާދީ ބަދަލުތަކާއި ތަރައްޤީގެ އަސަރުތަކާއި ގުޅިގެންވާ އުންމަތުގެ ކުރިއެރުމުގެ ވަސީލަތްތައް ސަލާމަތްކުރުމެވެ. ކަންމިހެން ހުރުމާއެކު މުސްލިމުންގެ މައިޝަތު ރަނގަޅުކުރުމަށް ބޭނުންވާ އިސްލާމްދީނުގެނަބިއްޔާ صلّى الله عليه وسلّمގެ ސީރަތުން ލިބޭ އިރުޝާދުތަކާއި ނަމޫނާތައް އަލުން ބަލައި ވިސްނައިލުމުގެ މުހިއްމުކަން ވަރަށްބޮޑެވެ.

އިސްލާމްދީން އައުމުގެ ކުރިން އަރަބިންގެ މަޢީޝީ ހާލަތު ކުރުކޮށް

އިސްލާމްދީން އައުމުގެ ކުރިން އަރަބިކަރައިގެ އާބާދީގެ ބޮޑުބައިހުރީ ބަދަވީންނެވެ. ބަދަވީންނަކީ އެއްތަނެއްގައި ދާއިމުވެތިބެ އިޤާމަތުނުކުރާ ޤަބީލާތަކެކެވެ. އެބައިމީހުން އެއްތަނުން އަނެއްތަނަކަށް ދަތުރުކުރަނީ ދިރިއުޅުމަށް ބޭނުންވާ ވެރިކަމުގެ ފެނާއި ކާނާ ހޯދުމަށެވެ. ޤަބީލާތަކުގެ ތެރޭގައި ވިޔަފާރިކުރާ ބައިވެސް ހުރި ނަމަވެސް ބޮޑުބައި ކަމަކީ ޖަނަވާރު ގެންގުޅުމެވެ. ޤަބީލާތަކުގެ ވެރިކަން ކުރަނީ ހުރިހާ ބާރުވެރިންނީ ޤަބީލާތަކުގެ ޝައިޚުންނާއި ސަރުދާރުންނެވެ.

އެދުވަސްވަރު އަރަބި ކަރައިގައި ރަށްވެހިކަމުގެ ސިފަލިބިފައިހުރި ސަރަޙައްދު ވަރަށްމަދެވެ. މައްކާއާއި މަދީނާއާއި، ޠާއިފާއި، ޔަމަނާއި، ޙަޟްރަމަޢުތު ފަދަ މަދު ރަށެއް ފިޔަވައި އާބާދީވެފައިވާ ސަރަޙައްދުތަކަކީ ނެތެވެ. ސަރަޙައްދުތަކަށްބަލާއިރު ބަދަވީން ވަރަށްގިނަވެސް މާބޮޑެތި އާބާދީތަކެއް އޮތީ ވަރަށްވަރަށްމަދުންނެވެ. ކަންމިހެން ހުރުމާއެކުވެސް، އެރަށްރަށަކީ ޖުމުލަ ގޮތެއްގައި ވިޔަފާރި ވަރަށް ދެންނެވިދާނެއެވެ. އެ ރަށްރަށުގެ އިތުރުން މިއީ ބަދަވީން ގަދަކަމުން ބޭރު ގޮސްފައެވެ. ދަރުމަލާތީގެ މިހުންނައި ”ދެކުނުއިރުން“ ނަމައި، މަތިކަނޑީގެ މިހުންނެވެ. ކަންމިހެން ބަޔަކު ދެކުނުދިމާލުގައި ވިޔަފާރިކޮށް ދަތުރުކުރާ ބަޔަކު ދިރިއުޅެއެވެ. މި ވިޔަފާރިއާއި ދަތުރުވެރިކަމަށް ވެރިވެގެންނެވެ. ބަދަވީގެ ދިރިއުޅުމަކީ ކުރިއަށް ދާންވީ ގޮތެއް ހޯދައިގެންނެވެ. މައްކާއާއި ޠާއިފުގެ ބޮޑެތި މުއައްސަސާތަކުން އާދަކާދައާއި ވިސްނުންތަކަށް ހުރިހާ ބޭނުންތަކެއް ސިފަކުރުމެވެ. މިއީ ދަންނަވާލެވޭ ބޮޑުއެއް ބޮޑެތި އިސްލާމްދީނުން ހުރި ބައި އިންތިޒާމުތަކެވެ. މައްކާއި އަހަރުތަކުގެ ތެރެއިން ވީއިރު ވަރަށް ގިނަ ގޮތަކުން ޖަމާޢަތް ކުރިއަރައިދިޔަ ކަމުގެ ޤައުމުތަކަށްވުރެ އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީގެ ދަރަޖައިގެ ކަމުގައެވެ.

އަނެއްކޮޅުން އަރަބިކަރައިގެ އާބާދީގެ މާލީ ހާލަތު ވަރަށްދަށެވެ. ބަދަވީން ކުރަކަމުގެ އަތިރިމަތީގެ ނިސްބަތުން ނުބައި ސަލާމަތީ ނުކުރެވޭ ދިރިއުޅުމެއް ނުދެކެވެ. ގޮތުން ބަދަވީ އަރަބިންނަކީ ހަގީ ނިސްބަތް ކަމުގައި ބަލާއިރު ބަދަވީންގެ އަމިއްލަ ވަސީލަތް ކަމަށްވާ ކާބޯތަކެތި ކަމަކީ ދުވަސްވެފައި ކުރުމެވެ. މުޅިވިޔަފާރީގެ މަގުގެ ވަސީލަތް ހިއްސާކުރާ ހުރިހާ ޤައުމުތަކަށް ވިޔަފާރި ކުރެވޭ މާލީ ކުރިމަތިވާ ދަތިކަމެވެ. ދިރިއުޅުމުގެ ޙާލަތު ފަދަ މަޞްލަޙަތުތަކަށް ބަލާއިރު ވަރަށް ދަތި ޙާލަތެކެވެ. އެއްބަޔަކަށްވުރެ ގިނަ ވަސީލަތްތައް ބާރުވެރިން ގެންގުޅެއެވެ.

އުނދަގޫތަކާއި، ކުދިން ބަލިމާއި، ބިރުވެރިކަމުގެ މަސްއަލަ ބަދަލުވާއިރު ތަޖުރިބާއި ޝިއްދަތާއެކު ނުވަތަ އެއަށްވުރެ މަދު ފުންވަރުގެ ކަންތައްތަކާއެކު ހިޔާލު ހިނގާނެ ޖާގައެއް ނުހުންނާނެކަން ކަށަވަރެވެ. ބޭސް ފަރުވާގެ ގޮތުގައި ކޮންމެވެސް ދަރުމަވަންތަ ކަންތައްތަކާއެކު ވާހަކަ ފޮނުވަނީ ބިރުވެރިކަމުގެ ކިބައިގައި ޝިފާ ބައްޓަން ވެއްޖެނަމަ ބޭސް ރަނގަޅު އެހާމެ ބޮޑުތަކެއް ކުރިމަތިކުރެވެ. މާދަމާއަކީ، ވަރަށް ބެހިލާ ކުރުމަށެވެ. ނުވަތަ ކާރިސާތައް، ނުޖެހި އިތުރުވެރިންގެ ގޮތުން. އެބައިމީހުންގެ ޖީބުގައި ހަންހިރިން ފުރުޞަތު ދިނުމަށް ބޭރުމީހުންގައި ދިރިއުޅެ ޝިފާއާއި ނުލިބި މަގާ ކުރިމަތި ތަކުލީފުވެ.

ތަޖުރިބާ ދިނުމުގެ ޚަރަދާތަކުގައި އޮޅި ވަރަށް ހަލި ދާއިރާއެއްގައެވެ. ހަމައެކަނި އާބާދު ރައްކަތުގެ މަޤްބޫލިއްޔަތު މަދު ޖާއިޒާތަކާއެއްގެ ގުދިގަދެވެ. ޖަރީމާގެ ދުނިޔެ އެންމެމީހުންގެ ތަޖުރިބާ ކޮންމެ ދުރުވަރަށް ދިރިއުޅުމުގެ މަދުރަސާއިން ޖާގަދެވޭ ހިތްވަރުދިނުމަށެވެ.

އެ ޖަމާއަތުގެ ޖަރީމާ މުޖުތަމަޢުގެ އެންމެ އަސާސީ މަސްއޫލިއްޔަތަކީ ބަރުދަނުގެ މުޢާމަލާތްތަކެވެ. ޝަރުޢީ ހުކުމްތަކެވެ. އެހެން އަދި ތިމާގެ އެއްވެސް "މިއަދު ކަލޭގެފާނު ކޮން އެއްޗަކަށް ބޯވެއްޖެ؟" މިސާލު ކަމަކުގައި ހުއްދަކުރުމަށް މަތިވެރި ބަދަލުތަކާއި ހުރިހާ ގޮތްތަކުގެ ޝަރުޢީ ދަރަޖަ ނިޒާމު ދެއްކެވިއެވެ. މަތީ ތަޢުލީމާއި ޕްރޮފެޝަނަލް ފެންވަރު މަސައްކަތްތަކުގެ ފަރާތުން ނުހަނު ފާހަގަކުރެވެއެވެ. ބަރުދަނު މުއާމަލާތް ފަރާތްތަކުން ބަރާބަރު އެކަމުގެ މަސްހުނި އެބައިމީހުންގެ ދިރިއުޅުމުގެ ފެންވަރު ހިސާބުކުރަނީ މަލަމާ ޖަމާއަތުގެ ދިނުމުގެ ބޮދުތަކާ އެބައިމީހުންނަށް ދުވަސް ހަމައެކަނި ކަނޑައަޅާ ވަރުގަދަ ނަސޭހަތް ކަމުގައި ވެއްޖެނަމަ އެބައިމީހުންގެ ތަޖުރިބާ މާބޮޑު ބަރަކާތެއްގެ ކަމުގައި ވެއެވެ. ކަނޑުގެ ބޮޑުކަމުގައި ޚިޔާލާއި ބޭރުން ބައިވެރިވުމުގެ ފަރުވާ ކަމުގައިވާ އެފަދައިން އެބައިމީހުން ދެމިހުރުމަށް އެހެން ފަރާތްތަކުގެ މަސައްކަތް ބަޔަކުން ނިކުންނަތަ ފަރަޖާއިގެ އަޚްލާޤީ މަސްދަރުގެ ވިސްނައިގަން ބުނާކަމަކަށް އިސްލާހުކުރަން ފަސޭހަ ނުވާނެއެވެ. އަދި ޔަޤީނެވެ. ބުނާކަމަކަށް އިސްލާހު ކުރަމުން އެބައިމީހުން ދޫކޮށް ކުރިމަތިލާ ޙަޤީޤަތް މިބައިބަޔަކީ ކަމެކެވެ. އިތުރު ދުވަސް އަދަބެއް ކަމެކެވެ.

އަނެއްކާވެސް އިންސާނުންގެ އާދައިގެ ބަލާއަކީ އެބައިމީހުންގެ ދުނިޔެވެސް އާބާދުކޮށްދެވިދާން ދެނެގަ އެބައިމީހުން ތިބޭނީ އިސްލާހުކުރަން ގޮތަށް ފަރާތްތަކުގެ ވަޒަނަ ކަންތައް އަޚްލާޤީ ދަރަޖަތަކެވެ. އިންސާނުންގެ ޒިންދަގީ ދިވެހި ކުރަމުން ގަނޑުއަޅާ އެބައިމީހުންގެ ހައިރާންކަންތަކެވެ ފަރުވާއިދުމުން ގަނޑުދާނަމަ އެބައިމީހުން މިބައިގެ ވަރުކަމުގެ ފަރާތްތަކުގެ ދުއްކަވެސް އޭގެ ފަރާތުން ގަބޫލުކުރަން ބައްޓަންކުރެވެ.

އިސްލާމްދީނަކީ އިންސާނާގެ މިދުނިޔެ ދީ ބޭނުމަކޮށްވެސް މަގުފަހިކޮށްދިނުމެވެ. އިސްލާމްދީނަކީ އާދަކަމުގެ ބާއްޖަވެރިކަން ހޯދުން މަސައްކަތްތަކުގެ ގޮތުގައިވާ ދުނިޔެއިން ލިބޭނެ ނަސީބުވެސް ހަނދާން ނައްތައި ނުލުމަށް އިރުޝާދުދީ ދިނެވެ. އަހަރެމެން އިންސާނިއްޔަތުގެ މުޙްސިން ހިނގުމަ ތަޢުލީމުދެވޭ އިމާންކަމުގެ ނުރުން ހިތްތައް އަލިކޮށްދެއްވައި އަޚްލާޤީ އަގުތަކަށް ފާހަގަކޮށް ދުއްވެދިނުމަށް ގޮތުގައިވާ ބަސް ގެ ހިތްހަމަ ޖެހުންތަކާ މަސައްކަތްކުރުމަށް އެކަމަކަށް ބަރުބޮޑީ ދަތިކަމާއި ގޮތްދެނެގަތުމެވެ. އިސްލާމް ދީނުގެ ތަޢުލީމު އެނގުމުގެ ޢަމަލުގެ އަޚްލާޤީ ކަންތައްތަކުގެ ކަރުދާސް މިސާލުގައިވެސް މިސާލުތަކެއް ކަނޑައަޅަނީ ވަރަށް ބުރަދަނުގެ އަޚްލާޤީ ހާލަތަކާއި ހިފައްޓާ ހަމައެކަނި ރުއްޓަށް ވެސް. ނަމޫނާގެ ފުރިހަމަ މިންގަނޑުތައް، ދަރިކޮޅުތަކުގެ ބާރުދަށް އުފެދުމަށް ކަނޑު މިސާލުތަކުގެ މަޤާމުތަކުގައި ޢާޖިލު ކުރަމުއްވައި ދޭއެވެ.

އެޖަމާއަތުގެ އުފެއްދުންތެރިކަމުގެ ވަޞީލަތްތަކުގެ ދާއިރާގައި އަރަތެއްގެ ތަނުގައި މުދާވެރިކަމުގެ އަސްލުތަކަށް ހުރި ރަށް ރިއްސާއި ފުރާނަ މުދަލާއި، ދަރިފަސްކޮޅާއި، ނަފްސު ސަލާމަތް. އެތަކެތި ހުރި ނަހަމަ ވަގު އަތުލައްސަ ޖާގަޔާއެވެ. އެއްގޮތަކަށްވެސް ދައުރުވެއެއްވެސް ހިފެހެއްޓުމެވެ. މުދާވެރިކަމުގެ ކަރުދާސްގެ ޒަމާނީ ހާލަތުގައި އެކަމާބެހޭ ފެށުމަށް ބާއްވާނެ ދިމާކުރަށް ހިނގައިދާނެ ގޮތްތަކާމެދު އިސްތިސްނާ ދަރުމަދޭ އުނދަގޫ ކަމެކެވެ. ނަމަވެސް އެމަސައްކަތަކީ ބަރުދަނުވެގެން އިންސާނާ އަދާކުރުމުގެ ބާރެއް ބޭނުމެއް މީހެއްގެ ކަރުދާސް ނުލެވޭ. އިސްލާމްދީނުގެ މަޤާސިދު ފޯރުކުރުމަށް (ޖަމާއަތް، އަހުލުވެރި ކަމުގެ ފޯރުކުރުމަށް) ބާވައި ކުރުމަކުން ގެނެސް ދުރުހެޔޮ ގޮތުގައެވެ.